

SIPOS ENDRE

ADALÉKOK A HAZUGSÁG ANTROPOLÓGIÁJÁHOZ V.

Nemzeti identitástudat

TENDENCIÁK METAMORFÓZISA

Ha meg akarjuk érteni a világtörténelem és saját nemzeti történelmünk lényegét, azaz el akarunk jutni az Egyhez, az Igazsághoz, akkor a kettősségből, a dichotómiából (a dualitásból) kell kiindulnunk. Igazából a dichotómia nem tőlünk független (objektív) világ, hanem a mi értelmi megismerésünk terméke és eszköze, élő valósága.

Mégis, milyen kettősség valósult meg az elmúlt kétezer évben Európa történelmében? A globalitás és lokalitás egysége miképpen érvényesült? (A természetvédők szózatát idézve: Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan!) A *globalizmus* valójában a keresztény eszmében valósult meg. A római katolikus egyház intézménye által. A *lokalizmust* pedig az Európában letelepedő népek, népcsoportok, államok, államalakulatok, kisebb-nagyobb vérségi kötelékű közösségei képviselték.

Ugorjunk kétezer évet! A globalizmust ma a nemzetek fölött álló banktőke, s ezek titkos irányítói, a lokalizmust pedig nem a népek-nemzetek kisebb-nagyobb összetartozó közössége, hanem az árufetisizmus törvényeinek alárendelt berrabszolgák és fogyasztók, azaz a tömeggé formált népek alkotják, akik látszólagosan nemzeti (állami) keretek között élnek. Azért a helyzet nem ennyire egyszerű, s nem ennyire tragikus. A kép viszont rendkívül zavaros. Az pontosan kitapintható,

hogyan e zavaros kép fennmaradása kinek az érdekeit szolgálja.

E mai kaotikus kép kulcsszava: a *pluralizmus*, a pluralizmus eszméje. A sokszínűség, a változatosság, a gazdagság, az árúbőség, a végtelen szabadság a fogyasztásban, a határtalannak tűnő, valójában hihetetlenül beszűkült materiális világban lép életbe. A hazugság informatikai intézményei egyre olajozottabban működnek. Talán még a hazugság-leleplező mechanizmusok legyengített alakzatait is magukba kebelezték. (Így fogják ki a szelet a vitorlából.)

Mivel a globalista tendenciák egyre nagyobb teret hódítanak, ezért az emberi közösségek, az individuumok testi-lelki és szellemi életében a nemzeti identitás kérdései fel sem merülnek. A korszerűtlenség bélyegét sűtik rájuk. Holott Hamvas Béla 1940-es években felvázolt gondolatai az égvilágon semmit sem vesztek aktualitásukból. A jelenlegi államalakulatok, nemzetek, hajdani népek – szinte kivétel nélkül – a globalista hatalom gyarmataivá, szolgálivá váltak: „*A szolganépek lehetnek nagyok, a szegénység, a munka, a megalázás ellenére élhetnek magas sorsot. A legnagyobb veszély, ami egy népet fenyeget, hogy primitívvé válik, hogy eldobja magától a tudatos gondolkodást és tudatos gondolkozót, s ezzel a tudatlanság óceánjába merül.*”¹ De hát éppen ez a célja a titkos hatalmaknak, az alámerültetés. Médiafüggő, elbutított fogyasztók, tömegemberek tenyésztése, a nemzeti azonosságtudat írmagjának kiirtása. A

¹ Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia, 1988. 33. o.

T-liberális² szellemi erők szisztematikus következetességgel hajtják végre a titkos globális hatalom utasításait. Természetesen mindezt a demokratikus eszmék álarcában végzik. Célcsoport: a most felnövekedő ifjú nemzedék. (Az okostelefon-függő generáció.)

Hamvas Béla Szentendrén 1968 (forrás: szentendre.hu)

A módszer ismert. Az áldozat abban a tudatban él, hogy interneten keresztül minden lehetséges információhoz hozzájuthat. Azaz kitarulkozik számára a világ. Ugyanakkor megkönnyíti az életét. Hiszen néhány gombnyomással a legbonyolultabb ügyleteket is el lehet intézni. Sőt egy idő után csak így lehet intézni. S ezáltal az emberi kapcsolatokat, az emberi érintkezési pontokat a minimálisra, egy idő után nullára lehet csökkenteni...

Már hallom is a barátomat: az időt nem lehet megállítani, az új technikai lehetőségekkel élni kell! Igen. Élni kell. De hát itt nem pusztán technikai eszközökről, hanem a legkegyetlenebb szemléletformáló módszerről, a tömegmanipulálás, az agysorvasztás, az agymosás szisztematikus megtervezett eljárásáról van szó. Nem pusztán az ügyintézés megkönnyítéséről, hanem a komputerhez, az okostelefonhoz való hozzáláncolásról. A hagyományos emberi kapcsolatok elsorvasztásáról. A megmaradt hajszálnyi identitástudat teljes kiirtásáról.

Az új nemzedékek, a fiúk hajdanában az apák nemzedékének a vállán álltak, miközben lázadtak s újat akartak. Áthidalhatatlan szakadék nem tátongott a generációk között. S nem szakadtak meg a kommuniká-

ciós csatornák vezetői sem. A mai nemzedékek, a fiúk nem lázadnak az apák nemzedékei ellen. (Bár tenéki!) Mindent töröl az agyuk. Kivéve azt, ami a manipulált csatornákon keresztül jut el hozzájuk. Az okostelefonon kívül nincs azonosságtudatuk. Csak onnan töltöttek. A nemzeti identitástudat kérdése soha nem volt annyira aktuális, mint ma. A szakadék szélén állunk.

MI A MAGYAR?

A Magyar Szemle Társaság 1939-ben ezzel a címmel jelentetett meg egy tanulmány-gyűjteményt Szekfű Gyula szerkesztésében. A kérdésfeltevés jogosságát és aktualitását akkor senki nem kérdőjelezte meg. Ma, 79 év után egészen más a helyzet. Már látom is a T-liberálisok gúnyos tekintetét, s hallom az érveket. Rohanó korunkban felesleges (és lehetetlen) a múlt mítoszaiból ma is érvényes következtetéseket levonni. Tudománytalan, szubjektív hipotéziseket igen. Véleményük szerint mindenféle nacionalizmus szükségszerűen fasizmushoz vezet, illetve azzal azonos. Ez természetesen egy nagy, tudatos hamisítás, illetve hazugság, de e tárgykörben lehetetlen vitát folytatni velük, s a hamis meggyőződésű embereket az igazság ösvényére terelni.

A problémakört újra elő kell venni, s a gondolatsort ott kell folytatni, ahol 79 évvel ezelőtt abbamaradt. S a feltáró munkába ifjú honfitársainkat is be kell vonni! A kérdéskört Ravasz László definíciója alapozza meg: „A magyarság nemcsak állapot, hanem feladat is, nem csak olyasvalami, aminek lennie kell.”³ Azaz létezése a jelenvaló létben a feladatvállaláshoz illeszkedik. A magyarság eszméje nem korlátozható az inautentikus múltba. A múltból a jövőbe irányuló folyamatos időbeliség éppen az autentikus jelenen keresztül valósulhat meg.

Akiknek problémás maga a kérdésfeltevés, azoknak a magyarság létével is problémájuk van. Ők azt akarják, hogy olvadjunk fel a nemzetek feletti nagy internacionalista olvasztótégelyben, azaz veszítsük el arcunkat, karakterünket, senkivel össze nem téveszthető belső meggyőződésünket. Ez a harc ellenünk nem most kezdődött. Több mint ezer éve tart. Befektetésünk is több mint ezer éve zajlik. Hazugságokat terjesztenek rólunk. Hamvas Béla szerint: „A hazugság felment s titokban el-

² T-liberálisnak nevezem (nem tudományos kategóriaként, inkább politikaiként) az ún. „tisza liberálisokat”. Bővebben lásd: Trianoni Szemle 2018/1-2. szám, 100. o.

³ Mi a magyar? Szerkeszti Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 29. o.

árul, az embert látszólag kihúzza a bajból, valójában az iszapba nyomja, elsüllyeszti a puhában...!”⁴ Rágalmazóink, s a hazugság intézményei mocsárban állnak. A gyors süllyedés akkor veszi kezdetét, ha a leleplezés elkezdődik.

Nemzetünk lélektani történelme hasonlít a dél-amerikai indiánok táncos szertartásához: „Az ördögök elkezdik a táncolókat kókuszrostból készült ostorral verni. Aki jajsztót ejt, kilép, szégyen reá. Mikor a táncolókról már csatokban szakad a hús, átveszik a korbácsot és ők verik az ördögöket, amíg azokról is csurog a vér...”⁵ S ez így megy a végtelenségig, az ájulásig, a halálig.

Ha alapos vizsgálat tárgyává tesszük történelmünk eseményeit, nemcsak azt, hogy bizonyos helyzetekben hogyan cselekedtünk, hanem azt, hogy mi történt velünk, amiről nem tehattunk, akkor világcsodának is felfogható a megmaradásunk, a magyarságunk, hogy most, 2018-ban egyáltalán napirendre tűzhetjük ezt a kérdést: Mi a magyar?

A magyar identitásnak melyek a létrétegei? Babits Mihályt is éppen ez érdekli: „A magyarság lényege érdekel, az, ami benne sajátos és összetéveszthetetlen, ami mindentől megkülönbözteti.”⁶ Valójában ez nemzeti identitásunk alapkérdése. Ezzel minden gondolkodó ember tisztában van, korrekt választ adni rá mégsem olyan egyszerű. Hiszen olyan általános jellemvonásokat kell megfogalmazni, mégpedig a különösség szintjén, ami ugyanakkor a legfontosabb egyedi mozzanatokat is tartalmazza. Ráadásul a nemzet tagja nem pusztán a közösség szerves része, hanem önálló individuum. Nincs két olyan egyén, aki azonos képességekkel, adottságokkal, hajlamokkal, testi-lelki-szellemi tartalékokkal rendelkezik. Nemcsak formailag-alkatilag, hanem pszichológiailag is eltérő jellemvonásokkal vagyunk megáldva. Miután Babits Mihály alaposan körbejárta a témát, rátalált a megoldásra, illetve arra a veres fonálra, mely által az összefüggések feltárhatók.

Mégis, mi ez a fonal? A magyar költészet remekművei: Balassi Bálint, Zrínyi Miklós, Petőfi Sándor, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Arany János és a többiek versei, s a prózai művek. S a sorba sok más, másodvonalbelinek tartott alkotók is besorolhatók.

A magyar jellem nyíltan vagy burkoltan ott lüktet egy-egy műben: „Tartalma maga a nemzeti hagyomány: azaz sorsemlékek, s szellemi és érzelmi élmények összessége. Különös megjelenése pedig a magyar jellem és viselkedés, mely tapasztalatilag megfigyelhető, s szavakkal kétségtelenül körülírható.”⁷ Ráadásul a magyar nép keletkezéstörténete s nyelvünk alakulása mélyen áthatja egymást. „A magyar nép nem két-három fajtának egyesüléséből keletkezett, hanem számtalan apró fajtörödékek egyetlen erősebb törzsbe való beolvadásából. Ekként lett egységesebb és mégis sokszínűbb sok más népnél.”⁸

TARTÓS MEGMARADÁSUNK ZÁLOGA (ETIKAI SZÁMVETÉS)

Tartós megmaradásunkat mégsem ez a beolvasztó erő biztosította, hanem az az erkölcsi tartásunk, amit a fel-növekvő nemzedékekkel meg kell ismertetnünk, s ami nemcsak az irodalmi, hanem a zenei, képzőművészeti, népművészeti stb. alkotások elemzése nyomán tárható fel. Érdemes Ravasz László tanulmányából idézni: „Első

⁴ Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia, 1988, 42. o.

⁵ Uo. 84. o.

⁶ Mi a magyar? Szerkeszti Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 37. o.

⁷ Uo. 40. o.

⁸ Uo. 52. o.

az, hogy a magyarság örül önmagának, kedve telik önmagában, szereti azt, ami magyar... Szereti mérhetetlenül ezt a földet, minden más föld felett, ahol ezeréves történelme lejátszódott... Nem szabad választásunkból lettünk magyarokká..., létünknek, sorsunknak alkotórésze a magyarság... A magyarság szeretetében végzetszerűség rejlik... Mindebből az is következik, hogy a magyarság nemcsak valóság és érték, tény és szabály, hanem rendkívül mély hivatás, küldetés is.”⁹

Ha meg akarjuk fejteni a magyarság megmaradásának csodáját, akkor a történelmi-szociológiai vizsgálat mellett s felett etikai számvetést is kell végeznünk. S itt nem pusztán elméleti moralizálásra gondolok, ami nem vezet sehová, hanem tudatos, következetes önkritikai elemzésre. Ezt Ravasz László is így látta nyolcvan évvel ezelőtt. „Mindent el kell követnünk, hogy népünk magához térjen, bűnbánatot tartson, elforduljon vétkeitől és előre haladjon az új életben.”¹⁰ Ezt különben történelmünk ezeregyszáz éve során már többször megtettük. S azt a kérdést is számtalanszor feltettük magunknak, hogy milyenek vagyunk, s milyen irányba kell előrelépünk. Mit hoztunk magunkkal génjeinkben keletről, s hogyan adaptálódtunk a nyugati kultúrához: lelkünkben megőrizve egy különös kettősséget. De hát éppen ez a kettősség az, ami megmaradásunkat és identitástudatunkat lehetővé teszi. S valójában a tanulmánykötet szerzői is szükségszerűen ehhez a konklúzióig jutnak el.

Számomra úgy tűnik, hogy Arisztotelész középérték-elmélete és a magyar erkölcsi világnép mélyen összefügg egymással. Mintha az elmélet gyakorlati megvalósítói éppen mi lennénk. E szerénytelen állításom konkrét példákkal alátámasztható.

Tanulmányom előző részében¹¹ az Eudemoszi Etika 14. erényét, s ezen erények ellenpontjait vázoltam fel. Vegyük sorra, hogy ezek az erkölcsi problémák miképpen jelennek meg a magyarság történelmében: az ünnepnapokon és a hétköznapiakban.

Kezdjük a 14. erénnyel, s araszoljunk visszafelé. A *belátás* őstörténetünket szemlélve a magyar ember saját empirikus tapasztalatai nyomán válik belátóvá. Azaz saját kárából tanul. Ezért akasztották rá az *együgyűség*, a nehéz felfogású ember bélyegét. A másik véglet, az

álnokság távol áll tőlünk. A magyar ember a legnehezebb élethelyzetben sem tud álnokká, képmutatóvá, nyereszkedővé válni, a másik embert tudatosan félrevezetni. A magyar ember valójában nem tud *tömegemberré* torzulni sem. Mert sem az álnokság, sem az együgyűség nem jellemző rá. Az együgyűség jelzőt azért sütötték rá, mert szűkszavú. Nem beszél feleslegesen. Inkább szemlélődik.

A 13. erény felvázolásánál számtalan konkrét történelmi esemény képe villan fel bennünk. Az *áldozatkészség*: ellenpontjai a szűkkeblűség és a pazarlás. Nem tudom, hány olyan nép van Európában, vagy a többi földrészen, amely ilyen mértékű áldozatkészséggel, küzdőszellemmel, s konkrét véráldozatot vállalva maradhatott meg a történelem színpadán, mint mi. Testünket, szellemünket, lelkünket szinte pazarlóan áldoztuk fel az európai keresztény világrendért. Nemzetünk legjobbjai anyagi javaikat, szellemüket lelküket adták népünk felemelkedéséért. Valójában pazarló nép vagyunk. A szűkkeblűség idegen elem, semmi közünk hozzá.

A 12. erény a *nemes becsvágy*. Ellenpontja a felfuvalkodottság és a kishitűség. Talán ez az egyik legösszetettebb probléma. S itt a legnehezebb megtalálni az egyéni élet során a két arisztotelészi középértéket. A *közösségért végzett céltudatos feladatvállalást vagy/és egy-egy tárgyra épülő alkotómunkát, értékteremtést*. A másodikkal nincs gond. Magyar tudósok és művészek nemes becsvágya – vagy beteljesült vagy nem, akár boldog, akár boldogtalan életet éltek – eljutott egyfajta teljességig. A közösségért végzett céltudatos feladatvállalást akkor lehet realizálni, ha hatalmi pozícióba kerülünk. A hatalom megszerzéséért való tülekedés pedig torzító hatású. A felfuvalkodottság mocsarába süppedhetnek a győztesek. S a kishitűség szemétdombján üldöghetnek a vesztesek.

A viszálykodásnak, a hatalomért való körömszakadtáig folyó harcnak valójában semmi köze nincs a nemes becsvágyhoz. A nemtelen becsvágnak nálunk sem volt több áldozata, mint más népeknek. A nemtelen becsvágy néhány hazai képviselője idegen hatalmak érdekei alá rendelte hazánkat. Dehát nemcsak a szép, hanem az aljas feladatok is megtalálják az embereiket. Azokat, akik megvetett lényként élnek emlékezetünkben.

⁹ Mi a magyar? Szerkeszti Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 38. o.

¹⁰ Uo. 35. o.

¹¹ Trianoni Szemle, X. évf., 2018. január–június, 100–103. o.

TRAGÉDIÁINK (OKNYOMOZÁS)

Tragédiánk nem pusztán abból származik, hogy Kelet és Nyugat határzónájában ütköztetve élünk, s a kompromisszág minden hátrányát el kell viselnünk, hanem abból is, hogy az emberi erkölcsi világrendhez érzékenyen viszonyulunk. Hamvas Béla kígyó-effektusa figyelmeztető jel számunkra: „*A hétköznapi ethoszában az autizmus veszélye fenyeget. Az örömök és javak mindenki számára szabadok; de ha többet merészelek zsebre dugni, mint amennyi ténylegesen az enyém, névtelen erők az elrejtett javakat mérges kígyókká változtatják, és még azt is elpusztítják, ami szabad s az enyém. Nincs ember, aki erről ne tudna.*”¹²

Néhány honfitársunk a múltban és a jelenben úgy csinál, mintha nem tudna róla, mintha a mérges kígyó-effektus misztikus furcsaság lenne. Nem az. S ezzel a területre szomszédainknak is egyszer tisztába kell jönniük.

Tragédiánk másik oldala a *hazaárulás* nyomvonalán érhető tetten: „Századokon keresztül keleti és nyugati magyar nem tartotta egymást jó hazafinak. Kuruc és labanc állandóan hazaárulózta egymást; hatvanhetes és negyvennyolcas szintén így cselekedett, s mai nap sem ritkaság az, hogy a liberális és konzervatív irányzatú ember egymást nemzetárulással vádolja.”¹³ Ravasz László gondolatait kiegészítve: a népi-urbánus ellentét is erre a fonalra fűzhető.

De hát itt nem kibékíthetetlen (antagonisztikus) ellentétéről van szó, hanem közösségünket összetartó belső lelki feszítőerőről, s magas szintű erkölcsi érzékenységről, illetve arról a kettősségről, amiből nemzetünk egyéni karaktere származik. Ugyanis ez a harc nem csupán politikai csoportosulások között zajlik, hanem bennünk, a magyar lélekben is. S e harc kimenetele csak kívülről nézve tűnik tragikusnak.

Ugyanis, ha csak küzdő szellemmel átítatott kuruc lelkünk lenne, akkor már lesepertek volna bennünket a történelem színpadáról. Ha pedig csak labanc lelkünk lenne, akkor beolvadtunk volna egy nagy nemzetbe, s elvesztettük volna az autonómiánkat. Ugyanez a helyzet a népi-urbánus ellentéttel. Nem is ellentétről, hanem komplementer-viszonyról kellene beszélnünk. Különböző arisztotelészi erények között is a komplementer-viszony érvényesül. S amikor az arisztotelészi

mértékről esik szó, akkor a szélsőségektől való távolmaradást tűzzük ki célul. Illetve e szélsőségek leküzdése nem mindig sikerült. Ez ad nemzetünk történetének tragikus színezetet.

Vegyük tovább az erények vizsgálatát! A 11. alaperény az *állhatatosság*, melynek egyik típusa a szilárd (sztoikus) feladatvállalás, a másik pedig a nehézségekkel való kemény szembenézés. Még az ellenségeink is elismerik, hogy ezzel az erénnyel rendelkezünk. S a kettősség oly módon érvényesül, hogy készen állunk a küzdelemre, és hihetetlen energiával tartósan tudunk harcolni; ugyanakkor bölcs belátással – túlélésünk érdekében – kompromisszumot is tudunk kötni. Az állhatatosság ellenpontja az elpuhultság, másik pedig a szenvedésben való eltompultság. Egyik sem jellemzett bennünket. Remélem, ez ma is így van.

A 10. alaperény, az *önérzet* egyik változatában a személyes sérelem elutasítása, másik változatában a közösség méltóságának, szellemének megőrzése válik dominánssá. Ellenpontjai a tetszélges és az önhittség. A magyar parlamenti ülések dokumentumai arról tanúskodnak, hogy különböző obstrukciós technikákkal néha-néha nemcsak a törvényalkotó munka vált lehetetlenné, hanem bizony a képviselő urak egymás emberméltóságába, egymás önérzetébe is belegázoltak. Sajnos, a tetszélgesre, a szószártyárságra és az önhittségre, ön-felértékelésre is találunk példákat. Dehát ezek nem magyar vonások. A magyar ember tömören, röviden, lényegre törően, érthetően beszél és meghallgatja honfitársait. (Tisza István erkölcsi nevelő feladatot vállalt, amikor kiürítette az üléstermet.)

A 9. alaperény a *szeretet*, ami nem szimplán egy erény a sok közül, hanem a világ, az emberi világ összetartó ereje. A keresztényi szeretetnek a hármasságon belül végtelen sok változata alakult ki. A hit-remény-szeretet érvényének gyakorlati megvalósítására rengeteg példa hozható fel történelmünkben, főleg a magyar családok történetéből. A szeretet két ellenpontja a hízélgés (azaz a megjátszott, hazug szeretet) s a gyűlölet. Sajnálatos módon a gyűlöletnek legalább annyi változata alakult ki a mi térségünkben, mint a szeretetnek. A gyűlöletgerjesztés közép-európai mechanizmusáról egy külön tanulmányt kellene írni (a forrás, a kiindulópont nem a Kárpátok bércei között lelhető fel).

Babits Mihály egy madár-metáforával világít rá a hely-

¹² Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia, 1988, 161. o.

¹³ Mi a magyar? Szerkeszti Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 30. o.

zetünkre: „A fiatal ragadozó madár, megtépázva, de ép karmokkal, fészkébe vonult, nem zsákmányolt többé, sőt fészkébe bocsátott 'idegen' madarakat. S azontúl is egész élete a józan megalkuvások sorozata.”¹⁴ Jogosan merül fel a kérdés, hogy a befogadott madarak miért fordultak a befogadók ellen? Miért rúgták fel a több évszázados békés egymás mellett élés gyakorlatát? S miért váltunk ki ma is gyűlöletet azokból, akikkel megosztottuk földünket?

LÉLEKTANI TÖRTÉNELMI SZÁMVETÉS

„Lehet-e nagyobb ajándékot adni az emberiségnek, mint egy önálló, tiszta formájú, egyeneslelkű nemzetet?”¹⁵ Széchenyi nemes gondolata miért nem jöhet számításba a tudományos történelmi vizsgálatokban?

Már hallom is a barátomat a hátam mögül megszólalni: „Hol van már a tiszta formájú, egyeneslelkű nemzet?! A társadalom melyik szögletében? Igenis, jelen van. Rejtőzködően. Ráadásul: a nemzeti szellem „léte megelőzi magának a nemzetnek a létét”.¹⁶

„Keletről hoztunk egyet-mást magunkkal, jellemvonást és lelki sajátosságot, abból alighanem csak az maradt meg bennünk mostanáig, amit ennek az országnak levegője táplált. Aminek ez az itteni éghajlat kedvezett; amit ennek a tájnak benyomására erősíteni tudtak. Például képzeletünk színgazdagsága, vagy hangulataink változékonysága, vagy flegmánk méltóságteljes nyugalma.”¹⁷

Mindez a költészetünkben szólal meg: „Az időjárás tréfát űz velünk és színházat játszik.” Nem csoda, ha költészetünk is tele színnel-képpel. Líránk csúcsa Vörösmarty tüzes pompázata és a tükörlelkű, kifogyhatatlan Petőfi. Halvány lírikus nálunk alig akad.”¹⁸ „Ady nem oly derűs, mint Petőfi, s nem annyira kifelé fordult tükör. Benyomások helyett inkább sorsérzések villannak dalaiban, hetyke, dacos, kéjes, keserű vagy baljós. De ezek is kifogyhatatlanul változtatják egymást.”¹⁹

Babits szerint: „a magyar nem nagyon cselekvő nép,

inkább kételkedő: szkepszise azonban nem cinizmus, hanem józanság... mélabús lemondás, jóindulatú s fölényes humorral enyhítve... paraszt-bölcsesség: a nyugodt szemlélőnek fölénye a cselekvővel szemben... Néha, egy pillanatra, maga is elragadtatja magát valami nagy dologra, hogy erejét megmutassa... Az ilyen karakter nem nagyon érvényesül a világban, mert nem is akar igazán érvényesülni.”²⁰ Ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy a magyarból hiányzik a 8. alaperény, az *igazságszeretet*. Épp a szemlélődő életmódból következik extrovertált bölcsessége. Hazugságokkal nem lehet megetetni, félrevezetni, megvezetni. Főlényes mosollyal legyint. Ugyanakkor tisztában van önmagával. Azaz rendelkezik introvertált bölcsességgel, önismerettel is. A fennhéjzás s a gunyoros szerénység egyaránt távol áll tőle. (Ha az utóbbi tulajdonságokat érzékeljük, akkor valószínűleg nem magyar emberrel állunk szemben.)

A 7. alaperény, a *nagyvonalúság* nem a flegmatikus karakterből következik. A magyar ember tudatosan mond le bizonyos dolgokról, hogy más dologban elmélyüljön. Mindezt teljes nyugalommal (komótosan) teszi. Célokát tűz maga elé. A közjó érdekében legalább olyan elmélyülten ténykedik. A fősvénység és a tékozlás távol áll tőle. Már hallom is barátom ellenérveit: dehát ezek szerzett tulajdonságok. A tékozlás bűnébe valóban néha-néha beleszédül egy-egy honfitársunk. Vajon, a fősvénység összefüggésben áll-e az anyagi szegénységgel? Lehet, de csak akkor alakul ki, ha az anyagi gazdagság és szegénység lelki és szellemi szegénységgel társul. Ily módon alakulnak ki a társadalmi osztályok közötti feszültségek, ellentétek, amelyek nem kibékíthetetlenek, nem „antagonisztikusak”, ahogy nekünk tanították.

A 6. alaperény a *jogszerűség*. „A magyar (...) éppenséggel nem cselekvő hajlamú nép. Ami annyit jelent, hogy nem támadó. Megelégszik a magáival, de ezt szereti bekeríteni, ehhez ragaszkodik. Az ilyen lelkeség természet-szerűen kifejleszti, valósággal kiválasztja magában a jogérzést. Lényege ennek valami állandóság szükségé-

¹⁴ Mi a magyar? Szerkeszti Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 64. o.

¹⁵ Uo. 28. o.

¹⁶ Uo. 50. o.

¹⁷ Uo. 55. o.

¹⁸ Uo. 57. o.

¹⁹ Uo. 60. o.

²⁰ Uo. 67. o.

nek érzése az emberi viszonyokban.”²¹ Az ezeréves jogállapot s a *Szent Korona* eszméje éppen erre a különösen magas szintre fejlődött jogérzékre épül. Nyugodtan állíthatom, hogy ebben világelsők vagyunk. (A T-liberális internacionálisok nem véletlenül indítják ebbe az irányba támadásaikat, rágalomhadjárataikat.) A nemesi közjog: hungaricum.

Különös jogérzékünknek semmi köze nincs a nyereszkedéshez, a gátlástalan harácsoláshoz, mások szisztematikus megkárosításához. A magyar ember, a magyar nemes a jogaihoz, kiváltságaihoz azért ragaszkodik, hogy ne érje nagy veszteség, az alapelvek tovább érvényesüljenek, s a jogfolytonosság, az alkotmányosság stabilizálja az országot. Számára, számunkra a jog és az igazság nem távolodott el egymástól. (Ez anakronizmusnak tűnhet a jelenlegi hazugságokkal átszótt világban.)

Az 5. erény a *jogos felháborodás*. Sajnálatos módon ezt az erényt történelmünk során azért nem gyakorolhattuk, mert nem volt, s ma sincs olyan nemzetközi fórum, ahol meghallgatnák s orvosolhatnák sérelmeinket. Mintha nem lenne más helyünk a világon, mint a vádlottak padja. Viszont kialakult egy ugyancsak különös érzékünk kiszolgáltatottságunk túrésére, miközben megőrizzük belső méltóságunkat. S ez a belső méltóság lehetetlenné teszi, hogy irigykedéssel forduljunk a szerencsés, helyzeti előnyöket élvező népek felé. (A magyar ember soha nem süllyedhet az irigykedés mocsarába. Hiszen Isten velünk van.) Jogos felháborodásunkat valójában egymással, s a hazánk területére befogadott, velünk ellenséges népcsoportokkal szemben kellene gyakorolnunk: kizárólag jobbító szándékkal, „pedagógiai” céllal. De ezt sem tesszük. Tűrjük, csak tűrjük, hogy rendszeresen és szisztematikusán megalázzanak bennünket.

A KRITIKA ÁLARCÁBAN TENYÉSZTETT HAZUGSÁGOK

A 4. alaperény a *mértékletesség*. A magyar mértékleteség az aszkézishez áll közel. „Az aszkézis görögül tudatos és begyakorolt fegyelmet jelent. Van önmege tartóztató aszkézis, van szellemi, van lelki, van munkaszakézet, van a szeretetnek aszkézise, aszerint, hogy ki

hol fegyelmezi magát tudatosan: munkában, gondolkodásban, szellemben, morálban.”²² Az arisztotelészi mérték fogalma valamennyi erény két-két változatában érvényesül, akárcsak a görög építészetben és a szobrászatban az aranymetszési aránypár. A mértékletes magyar ember aszkéta hajlama ellenére, vagy éppen ezért, nem mond le a testi-lelki-szellemi örömeiről. De nem esik túlzásokba.

Ellenpontok: a mértékletesség és az érzéketlenség. A jelenlegi árufetiszta-hedonista világban a mértékletesség hamis szelleme érvényesül, s az eszeveszett élvezethabzsolás nagyfokú érzéketlenségbe torkollik. Az érzéketlenségnek hihetetlenül sok változata alakult ki az elmúlt ötven-száz évben. Erről külön tanulmányt lehetne írni. Hamvas Bélánál a „bizánci bűnök” címszónál keresendő: „a tékozló és aljas fényűzés, a hitvány szolgaság, a képmutatás, az intrika, a címkórság, az árusítás, a testvérgyilkosság, a névtelen feljelentések, a kevélység, a kegyenc uralom, az álnok tudatlanság, a vesztegetés, az irigység, a ceremónia”.²³

A 3. alaperény a *szemérem*, melynek két ellenpontja a szeméremtelenség és a szégyenlőtség. A szemérem egyik változata a magyar költészetben fedezhető fel, a másik változata az előzékenységhez áll közel, hagyja, hogy más nációk szerephez jussanak. Hadd terítsék ki ők a szennyeseiket, mi szemlélők, visszavonulók maradjunk. De ebben a visszavonulásban nincs egy fikarcnyi szégyenérzés sem. Nincs miért szégyenljük magunkat. Néha kénytelenek vagyunk visszaverni az orvtámadókat, hogy életben maradjunk. A szeméremtelenség számára a szégyenérzet ismeretlen. Jó lenne, ha nekünk az elkövetkező időszakban nem kellene szégyenkezünk gyermekeink viselkedéséért, azokért a fiainkért, lányainkért, akik buzgón átveszik, vagy átvették ezek jellemvonásait.

A 2. alaperény a *bátorság*. Az arisztotelészi középérték-elméletnek lényegét az előző fejezetben éppen e fogalom értelmezésével világítottam meg.²⁴ Azt a különös jellemvonást: kettősség, dichotómia, dualitás, ami a magyar szellemet jellemzi, éppen e fogalom kapcsán érdemes újra felvetni. A bátorsággal szembeállított két szélső tulajdonság a gyávaság és a vakmerőség. Egyik sem jellemzi őseinket. Bár az utóbbira találunk példát

²¹ Mi a magyar? Szerkeszti Székfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 70. o.

²² Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia, 1988, 67. o.

²³ Uo. 72. o.

²⁴ Trianoni Szemle X. évf. 2018. január-június, 100–101. o.

a történelmi események, harcok sorában. A két középső érték viszont a magyar ember legmeghatározóbb sajátossága. Egyik a *céltudatos küzdőképesség* sokszor a túlerővel szemben is, ha a nemzet érdeke ezt kívánja. Ez a fajta bátorság a Pozsony melletti csatában mutatkozott meg legeklatánsabban, s egyben ez a csata Európában való létünket, helyünket is determinálta. Kár, hogy erről nemigen írnak a történelemtudományok. „A magyar voltaképpen csak Álmos megválasztásával alakult nemzeté.”²⁵ S a nevezetes vérszerződés óta még hányszor áldoztuk vérünket hazánk megmaradásáért?

A bátorság másik típusa az a fajta megfontoltság, *lelkierő*, mely nem tévesztendő össze a gyávasággal, s amely lefékezi az indulatokat, amelyet a türelmes várakozás és tettekrekeszség is jellemez. A középkori krónikás szerint: „Árpád a hozzáérkező követeket sátra előtt 'sétálgatva' fogadta. Ebből már nyilvánvaló előtte, hogy békeszerető, megfontolt, egységre hajló fejedelem volt.”²⁶ S miért kellett az itt élő magyar őseinknek igen gyakran megfékezni az indulataikat? A felesleges véráldozat elkerülése végett. A megmaradásunk érdekében. Számba kellene venni, hogy hányszor akartak bennünket kiszorítani a Kárpát-medencéből, hányszor kellett józan kompromisszumot kötnünk, s hányszor kellett elviselnünk a szolganép szerepét. S milyen nehéz volt megőrizni a belső méltóságunkat, nemzeti identitás-tudatunkat. Mindkét bátorságtípusra szükségünk volt. S e kettősség egységgé szerveződött. S ez a nemzeti jellemvonásunk.

Az 1. alaperény, a *szelídség*, szintén autentikus nemzeti sajátosságunk. Ebben is az egybe szerveződött kettősség nyilvánul meg: az éber készenléttel átítatódott szemlélődő szelídség, amit az idegenek – látszataból ítélkezve – lustaságnak vélnek; másik pedig az a fajta szelídség, ami mögött bölcs megfontoltság rejtőzik. A magyar jellemet kívülről alig látható tulajdonságok életetik tovább. A magyar ember nem fecseg, tömören-röviden mondja el azt, ami szükséges. Inkább hallgat. Ezért sütötték rá a szelíd értelmi képességet. A szelídség két ellenpontja a dühösség és a halvérűség. A halvérűség néha az életben maradás egyetlen lehetősége. A dühösség pedig a provokátorok munkájának a gyü-

mölcse. A magyar embert nagyon nehéz feldühíteni. Hatalmas a túróképesége. Egy idő múlva viszont betelik a pohár.

Jó lenne, ha a felnövekvő nemzedékek valóban megismerkednének a *magyar jellem* gyökereivel, s nem a ránk aggatott negatív képekkel kellene nap mint nap szembesülniük.

A TITKOK FOKOZATOS FELTÁRULKOZÁSA

„Az ember értékét attól függővé tenni, hogy milyen látható tárgyakat alkotott – nem lehet. Az ember értéke sorsának tisztaságán és az isteni erőktől való megérintettségén múlik...”²⁷ Hamvas Béla gondolatai identitásunk mitikus régiójára utalnak. Az internacionalisták, a T-liberálisok, a bemaszatólók sorsunk-ethoszuk tisztaságát kérdőjelezzik meg – a keresztény eszme mellett –, s mi bölcs higgadtsággal többnyire nem reagálunk a rágalmakra. Így aztán nem véletlen, hogy a felnövekvő nemzedékek magyarságtudata, ha egyáltalán kialakul, ezt nem méltóságként, hanem szégyenként élik meg.

Ravasz László 80 évvel ezelőtt írt tanácsát érdemes lenne megfogadni és alkalmazni. Ő három lépést javasol: „Egy alap-megrendülés, ősi örök igenről, amellyel felfogok és visszhangozok egy titokzatos érzelem feletti életet. A második és harmadik lépés elágazó: egyikkel megismerem ezt az életet a maga ezerféle megvalósulás-formájában, s azt mondom: ez az, ez is az. A másik ágazat értékelő: akarom, szeretem, gyakorlom azt, ami magyar...”²⁸ Valójában erre kellene építeni iskoláink etikai-nevelési programját. Bár azzal is tisztában kell lennünk a világban, s megcsonkított országunkban, hogy „szellemünk nyíltsága, befogadóképessége sokkal nagyobb, mint mozgásunk szabadsága vagy lehetőségeink csábításai”.²⁹ Őseink bölcsessége éppen ezen a fonalon érhető tetten: nemcsak a külső és belső lehetőségekkel voltak tisztában, hanem a külső és belső korlátokkal is.

„Realisztikus, józan nép vagyunk, ugyanakkor egy platonikus jogrend őrzői és eszmei bentlakói. Harcos és harcok 'éthoszában' megedzett nép, s nemzeti létünket mégis mindig a harcok feladása s a bölcs politikai meg-

²⁵ Mi a magyar? Szerk. Székfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 50. o.

²⁶ Uo.

²⁷ Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia, 1988, 34. o.

²⁸ Mi a magyar? Szerk. Székfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 33. o.

²⁹ Uo. 82. o.

alkuvás által biztosítjuk és visszük tovább. Szellemünk szemlélődő, közömbös és kétellyel teli, s mindazonáltal igazi politikai nép a magyar.”³⁰ Meg szenvedő, aszkézist vállaló nép: „Új szenvedéseket teremteni önmagamnak és másnak, hogy méltóvá tegyem a legmagasabb életre. Az ember azon méri le, hogy ki mit és mennyit tud magára venni.”³¹

A Trianoni Szemle olvasói megismerkedtek jó pár olyan életrajssal, melyekre illik a nietzschei idézet: „a lét lényege a szenvedés”. De hát a pesszimizmusból is vezet út kifelé és befelé. „A költők és nagy magyarok pesszimizmusa bizonyosan őszinte, de nem mint hit, hanem mint döbbenet. S ebben a kétségbeesésben titkos erő lázad. Ez a pesszimizmus nem a csüggedés ingoványja. Ez inkább az élet feszítő rugója, a nekifutó lejtő.”³² Nemzeti identitásunk kérdését s igazságtartalmát úgy is megközelíthetjük, hogy a pozitív tendenciákat vesszük sorba. Államiságunk közel egy évezredében a mellettünk letelepedő s befogadott népekkel inkább barátságban, mint viszályban éltünk. Érdekeink ma is szinte azonosak egymással. „A barátságnak három kizáró oka van: a hiúság, a gőg és az irónia. Az egoizmusnak ez a három alapformája. Mind a három lezár és kirekeszt. Mind a három autista magatartás, és az az ember használja, aki minden áron különbözni akar.”³³

Ha a bennünket körülvevő hazugság-tenger ingoványában hajózható utat szeretnénk nyitni az igazság feltárulkozása számára, akkor nem csupán az arisztotelészi etika negatív szélső értékeit kellene számba venni, s életterünket feltárni, hanem a kulcskérdéshez is el kellene jutni. Hamvas Béla szerint a kulcskérdés Jézus utolsó megkísértésével áll kapcsolatban: „Az utolsó kísértés a legveszedelmesebb és a legfélelmetesebb: a hatalom.”³⁴ Azt hiszem, hogy egyértelművé vált az a kettősség, mely a magyar jellem különös karakterét létrehozta. S mintha Arisztotelész erényablázata s Ravasz László, Hamvas Béla és Babits Mihály gondolatai szépen illeszkednének egymáshoz. „Az egyik a magyar

józanág képviselője. A másik a magyar szalmatűzé. De ez a kettő egy.”³⁵ S ez a kettősség és ennek egysége mindannyiunkban jelen van. Akár tudomást veszünk róla, akár nem.

Vizsgálódásunkat Hamvas Béla gondolatával zárjuk, illetve szakítjuk meg: „A közösség eredete nincs a természetben, nincs a családban, a törzsből, az érdekekben. A dolgok nem kívül kezdődnek, hanem belül, és nem alul, hanem felül, és nem a láthatóban, hanem a láthatatlanban.”³⁶

³⁰ Mi a magyar? Szerk. Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 84. o.

³¹ Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia, 1988, 87. o.

³² Mi a magyar? Szerk. Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 86. o.

³³ Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia, 1988, 136. o.

³⁴ Uo. 162. o.

³⁵ Mi a magyar? Szerkeszti Szekfű Gyula. Bp., Magyar Szemle, 1939, 80. o.

³⁶ Hamvas Béla: A láthatatlan történet. Bp., Akadémia 1988, 35. o.

